

بررسی نابرابری جنسیتی با تاکید بر نقش آموزش زنان در پیشرفت جامعه

امید بهرامی^۱، علیرضا بزرگ زاده^۲^۱ دانشگاه پیام نور کرج، کارشناس ارشد مدیریت اجرایی، omid.bahrami24@gmail.com^۲ دانشگاه پیام نور کرج، دکترا، معاون فرهنگی دانشگاه پیام نور استان البرز مرکز کرج، arbozorgzadeh@yahoo.com

چکیده

موضوعاتی همچون برابری و حقوق انسانی از مسائل ریشه‌ای مورد بحث در هر جامعه متمدن، پیشرفته و آزادی خواهی است. از آنجا که زنان نیز همانند مردان نقشی حیاتی در تعالی هر جامعه بر عهده دارند، نیازمند حق آموزش جهت کمک به خودشکوفایی و توانمندسازی هر چه بیشتر خویشتن می باشند. این پژوهش ضمن پرداختن به علل نابرابری جنسیتی، نقش آموزش زنان را در رشد و پیشرفت اجتماعی و اقتصادی جوامع بررسی نموده است. یافته‌ها حاکی از آن است که با اینکه تفاوت‌هایی «جنسی» میان زنان و مردان وجود دارد اما نمی بایست این تفاوت‌ها موجب برتری یک جنس بر جنس دیگر و بروز «نابرابری جنسیتی» شود. همچنین نابرابری، حاصل فرآیندهای جامعه پذیری نادرست و تفاوت در بهره‌مندی از سرمایه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و نمادین است. این بررسی نشان داد که تحصیلات زنان تأثیر مثبت تری نسبت به مردان در تعالی خانواده خواهد داشت و پتانسیل افزایش سرمایه انسانی یک کشور به طرز چشمگیری به افزایش سطح آموزش زنان وابسته است. علاوه بر این رفع شکاف جنسیتی میان زنان و مردان باعث مشارکت فعال زنان در زندگی اقتصادی خواهد شد و موجب رشد اقتصادی کشور می شود.

واژه‌های کلیدی

نابرابری جنسیتی، آموزش، رشد اقتصادی، سرمایه اجتماعی، جامعه پذیری

۱. مقدمه

"من نه برای خودم بلکه برای کسانی که صدایی ندارند صحبت می کنم... کسانی که برای حقوق خویش مبارزه می کنند... حق زندگی در صلح، حق رفتار توأم با کرامت، حق داشتن فرصت‌های برابر، حق آموزش". این سخنان ملاله یوسف زی دختر نوجوانی است که در دفاع از حق آموزش توسط طالبان مورد سوء قصد قرار گرفت و هدف گلوله واقع شد. امروزه مفاهیمی چون برابری و حقوق انسانی بیش از هر زمان دیگر مورد توجه اندیشمندان و فعالان حقوق بشر قرار گرفته است. البته همانطور که راندا کالینز متذکر می شود، پرسش‌هایی نظیر برابری، ممکن است جواب‌های روشن و ساده نداشته باشند، زیرا که نابرابری یکی از مأنوس‌ترین حقایق زندگی است و حتی برای سطحی‌نگرترین ناظران امری بدیهی است، در نتیجه نابرابری مساله‌ای نیست که به سادگی حل یا تبیین شود [1]. با این حال یک از

صوَر نابرابری، نابرابری جنسیتی است که در تمامی ادوار تاریخ جهان به اشکال مختلف وجود داشته است. به طور کلی نابرابری عبارت است پاداش‌ها یا فرصت‌های نامساوی برای افراد مختلف در یک گروه یا گروه‌های درون یک جامعه. بر حسب تعریف نابرابری می توان نابرابری جنسیتی را وضعیتی که در آن پاداش‌ها یا فرصت‌های نابرابر بر حسب جنسیت در جامعه توزیع می شود تعریف کرد. همچنین نابرابری جنسیتی به برخورد یا عملی که بر اساس جنسیت افراد به تحقیر، طرد، خوار شمردن و کلیشه‌بندی آنان می پردازد نیز تعریف شده است [2]. برای سنجش نابرابری جنسیتی می توان از شاخص «شکاف جنسیتی» استفاده کرد. این شاخص تفاوت بین زنان و مردان را به خصوص در ابعاد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و فکری بررسی می‌کند [3].

مناسب‌ترین و مرتبط‌ترین مناطق برای وارد و تثبیت کردن برابری در جامعه توجه به سیستم‌های آموزشی، اقتصادی و قضایی هستند زیرا که این سیستم‌ها تأثیر قابل توجه‌ای بر زندگی و همزیستی انسان‌ها دارند [4]. آموزش در عصر اطلاعات و پیشرفت‌های گسترده تکنولوژی نقشی اساسی در رشد و ارتقاء جایگاه فرد و جامعه ایفا می نماید. سرمایه انسانی بزرگترین منبع قابل اتکا برای هر سرزمینی است و رشد پایدار نیازمند توانمندسازی افراد جامعه از طریق آموزش است. آموزش باعث می شود تا مردان و زنان بتوانند مهارت‌های خود را گسترش دهند و استعدادهای خویش را در زمینه‌های مختلف شکوفا سازند و از این طریق رضایت بیشتری از خود و زندگی خویش به دست آورند. آموزش یک شاخص کلیدی اجتماعی و اقتصادی برای توسعه ملی کشورهاست، زیرا باعث بهبود توانایی مردم برای تولید ثروت، لذت بردن از آزادی سیاسی بالا، زندگی سالم و خودشکوفایی است. این امر به طور خاص در کشورهای توسعه یافته که سرمایه گذاری گسترده در آموزش به کیفیت بالای زندگی کمک کرده است نمود بهتری دارد [5]. امروزه با اینکه زنان نیمی از جامعه را تشکیل می دهند و در سطح مطلوب تری از داشتن فضا و امکانات برای زیست اجتماعی خود نسبت به گذشته قرار دارند اما همچنان در برخی موارد نبود فرصت‌ها و امکانات برابر باعث عقب راندن آن‌ها از رشد و شکوفایی در ابعاد مختلف زندگی خویش می شود. در این مقاله به کمک روش مطالعه اسناد کتابخانه‌ای، ضمن برشمردن برخی از علل و عوامل نابرابری جنسیتی، اهمیت توجه به موضوع آموزش زنان و تأثیر آن در اقتصاد جوامع مورد بررسی قرار گرفت و